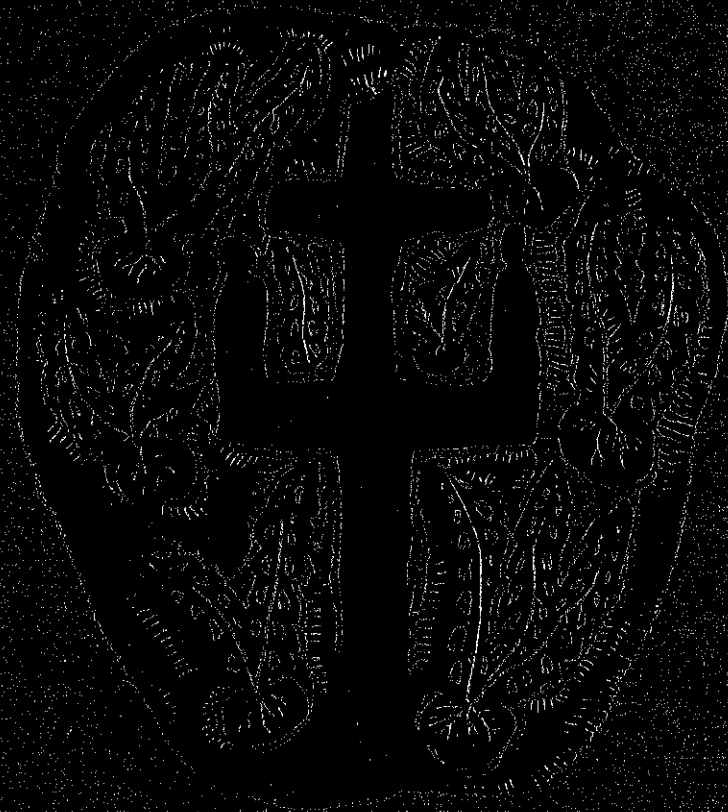

KROAZ BREIZ

Bleun Brug

GENVER 1951

NIV. 63

HA PRENET ho peus ?

al levr nevez :

"Panorama de la littérature Bretonne de langue bretonne et de langue française des origines à nos jours"

gant Y. M. RUDEL

295 lur dre ar post

La Vie et les Œuvres

de Jean-François-Marie-Maurice-Agathe

Le Gonidec

du Docteur DUJARDIN

800 lur dre ar post

Yez hon Tadou

al levr nevez, des ha splann

evit deski hor yez,

savet gant an Ao. Selté

ha Stéphan

395 lur dre ar post

Goulennit

KARTENNOU-POST

"7 SANT BREIZ"

Ar seiz Kartenn dre ar post 120 lur pe 8 timbr a 15 lur

E Gwerz : S⁶ BALB — B. P. 108 Rennes — C. C. P. 117135

Evit kement a zell ouz koumanantou ha profou, skriva da :
M. Selté, Secrétariat du Bleun-Brug, rue du Moulin, Tréboul. —
C. C. P. 544-22 Nantes. V. Selté, Bleun-Brug, rue du Moulin, Tréboul. —
Mar plij, lakaat ouz keñ ar chekennoù-post perak e
kaser an arc'hant, pe ez eo eun adkommandant pe unan nevez.

- 1) Koumanant bloaz d'an 12 niverenn, brezoneg ha galleg. 400 lur
- 2) Koumanant bloaz d'an 8 niverenn brezonek hepken. 300 lur
- 3) Koumanant d'ar 4 niverenn e'hallek hepken. 190 lur

Evit kement a zell ouz danvez-skrid ar gelaouenn, skriva da : rener
Kroaz Breiz : M. l'Abbé Laurent Bleunven, recteur de Plomelin (Finistère)

NIV. 33

133648

GENVER 1951

Kroaz Breiz

Bleun Brug

TAOLENN

Eun ero nevez o tigeri, L. Bleunven.....	2
Beo ha yaouank eo ar Bleun Brug, V. Favé.	3
N'eo ket re abred!	4
Ar Bleun Brug a zeu e Santez Anna Wened B. de Parades.....	5
Sant Budok, P. Batany	6
Ar brezoneg er skol	9
Labour vat e Breiz Izel	10
Eus Kemper da Gastell, E. Kernogell	11
Ar paotr glac'haret, B. Philippe.....	15
Dre Vreiz	16
Dre ar bed.....	17
Gwir istor Fanch ar Su, V. Selté	18
Radio-Kimerc'h, Y. M.	19
Abadenn Studi Kemper, V. Y. M.	20
An daou azen, Y. Tranvouez	21
Kornig ar vugale, K. Riou	22
Trubuilhou ar fri bras, L. Bleunven.....	23
C'hoariou	24

REVUE MENSUELLE

*Bloavez mat
yec'hed, peoc'h ha levenez
d'hon holl lennetien*

Eun ero nevez o tigeri

« Kalon an den a zo c'hoantus
P' en deus bet gwenn e c'houlenn ruz... »

Istor ar bed eo cheñch.

Evel ma welit, Kroaz Breiz a zeu ivez cheñch en he gwiskamant hag en he ano.

Evit plijout gwelloc'h d'he lennerien goz, ha dastum endro d'ezi muioc'h a lennerien nevez, he deus c'hoantaet yaouankaat ha kreski, gant penn kenta ar bloaz.

Ma kemer adalek vremen an ano kaer a « Bleun Brug » eo evit diskouez skler e teu, hiviziken, da veza kelaouenn ha banniel an Engleo a zoug an ano-se.

Met bezit dinet'h, daoust d'ezi da jeñch ano ha rener, ar gelaouenn ne jeñcho ket, evit an dra-se, a spered.

Ar re a zo hirio en he fenn, koulz hag ar re a oa dec'h, a denno o skridoù eus an hevelep mammenn : Doue ha Breiz. Stourm a fell d'ezo evel bugale sentus an Iliz katolik. O c'harantez evit o bro vihan a vo reizet hag harpet bepred war ar feiz kristen.

Eun ero nevez a zo o tigeri, met aniat eo, evit ma z'ay mat da benn, ar renerien o deus ezomm da veza skoazellet gant o holl vignoned.

C'houlz hag a anavez hor menoziou hag a gar ar pezh a garomp, roit, ni ho ped, an dorn d'eomp da ober eus « Bleun Brug », eur gelaouenn veo ha bouedus, a zihuno hor c'henvroiz, a zesko d'ezo a nevez pegen kaer eo hor Breiz en he c'horf hag en he ene.

C'houlz hag a c'hell derc'hel eur bluenn, savit skridoù plijus, tennit eus ho tenzor traou koz ha traou nevez da zegas d'eomp...

N'eus fors piou oc'h, ma z'eus eun tamm gwad breizek dindan hoc'h ivinou, e c'hellit embann ha skignañ ar gelaouenn, klask d'ezi lennerien nevez... Konta reomp warnoc'h.

Holl eta d'al labour a-zevri hag a greiz kalon.

Gant skoazellet an holl Vretoned vat ha gant bennoz an Aotrou Doue ha sent hor bro, an ero nevez a zigoromp a yelo da benn.

War araok ! Hep damant d'ar boan.

Ra vezo hor ger :

« Kalonek a drec'h pep tra. »

L. BLEUNVEN,
rener ar gelaouenn.

En abeg d'ar « post » hon eus renket, er wech-man c'hoaz, derc'hel d'an ano koz. Kerkent ha ma tenio d'eomp aotre da cheñch, e kemerimp an ano nevez.

Beo ha yaouank eo ar Bleun-Brug

Gant an Aotrou Chaloni Fave
Aluzener-Meur ar Bleun-Brug

E UN dra veo eo ar Bleun-Brug hag evel pep tra veo dont a ra kemm ennañ eus an eil bloavez d'egile. Mareou diskar ha mareou emzao a gaver e buhez pep tra veo, an diskar a ya awechou betek ar maro :

« An douar 'zo eun neved (1) leun a biledou (2) maro / » Pet ha pet unvaniez, pet ha pet emzao a zo diskennet en o bez goude beza sklerijennet o amzer !

Dre c'hras Doue, beo eo c'hoaz ar Bleun-Brug, nerzusoc'h ha skedusoc'h eget biskoaz marteze, ha daoust d'ar 45 bloaz a zo tremenet abaoe m'oa bet taolet an hadenn anezañ e douar Breiz, du-ze e skeud Kastell Keryann Sant-Nouga, setu ma red en e wazled evel eur yaouankiz nevez.

Ker buan ez a war gresk bremañ ma teu ar berr-alan d'ar re a zo ouz o ren pe a glask mont d'e heul.

Sklaer eo eta eo gwrijetennet doun e kalon ar Vretoned ar mennadour a zo o sachañ renerien ha mignoned ar Bleun-Brug.

Ma ne vijent bet nemet faltaziou goullto diwanet e penn eun nebeut huñvreerien troet ouz an amzer dremenet ha dic'halloud da glevet o amzer o trei hag an amzer da zont ouz o gervel, n'en defe ket ar Bleun-Brug lakaet da dridal kalonou ar Vretoned yaouank evel m'en deus graet gant e dri gendalc'h diweza.

Burzudus eo al loc'h en deus lakaet kendalc'h Kastell-Paol 1950 e Breiz a-bez, burzud diaes da gompren ma ne anzaver ket eo bet evel ene Breiz o tfluka, o tispaka, o skedi, evel an heol da vintin, skubet dirazi kant tra hag a glaske he mouga.

Ya eur burzud graet gant diou garantez beo-buhezek, skoulmet en unan gant ar Bleun-Brug : ar garantez evit an Aotrou Krist hag ar garantez evit Breiz. Diou garantez ha ne zeu d'o heul seurt kasoni ebet.

Ar garantez evit an Aotrou Krist ne lavar ket d'eomp kaout kas ouz ar re n'o deus ket an hovelep kredenn ganeomp war dachenn ar relijion ; o c'haret e reomp ivez evel m'en deus an Aotrou Krist o c'haret.

Ar garantez evit Breiz ne lavar ket d'eomp kaout kas ouz ar re n'int ket Bretoned, frankoc'h eo hor c'halon, plas a zo enni evit ar re all, ar re dosta da gentañ, ar re bella da c'houde.

Nemet e kav d'eomp ez omp karget da zifenn ar gened hag, ar feiz en hor c'horn-bro.

Ma teu pep-hini da ober kemend-all, kaer e vo ar Frans, ha kaer e vo ar bed :

« Me 'zo ar Gedour bras en e zav war ar c'hleuñ
Gout a ran petra ouñ, ha me oar petra ran.
Ene Kornog, he douar, he merc'hed hag he bleuñ
Holl gened ar bed eo, en noz-mañ, a viran. »

(1) Neved : iliz.

(2) Piled : goulaouenn.

« An tamm Frans a vran biken n'o do anezañ », nag ar re a garfe skuba diwar an douar pep gened nag ar re a garfe skuba pep feiz Kristen.

Ar yaouankizou a zired d'hor skora. Gwelot a reont gwelloc'h-gwella no zeuio o spered hag o c'halon da zigeri da vat nemet ma vezont diorroet (1) hervez o mennadoù doun, gwriziennot er ouenn.

Klasket ez eus bet o diwrizienna hep o divroa hag o deus gwelot eno pep uhel-vennad (2) o tizec'hi. A drugare Doue n'emaomp ket c'hoaz re ziwezat. Setu son skiltrus ar biniou o sevel :

« Deus ganimp war an hent bras,
Deus ganimp en avel c'hlan,
D'an aod pe c'hoaz d'ar menez kras,
Da heul toniou drant hor c'han. »

Hag ar yaouankizou n'eo ket c'hoaz divouedet o fenn gant gevier ha breinadurez a gav blaz vat gant kement 'zo breizad : yez, gwiskamanchou, koroll ha kan, blaz vat gant kement 'zo kristen : lidoù ha pardonioù.

N'emañ ket en hor sonj ober an distera gaou ouz an emzavioù kristen a baotred pe a verc'hed yaouank. Da bep-hini e labour ! En em zikour a c'hellomp avat evit brasa mat yaouankizou Breiz.

N'eo ket re abred !

E-touez eur bern keleier all hon eus lennet e « Ouest France » ar 26, a viz Kerzu diweza, ar c'helou-man :

« L'Assemblée Nationale a voté sans débat, ce matin, la proposition de loi relative à l'enseignement des dialectes locaux. Aux termes du texte adopté, cet enseignement sera facultatif pour les élèves comme pour les maîtres ».

Da genver Nedeleg ar bloaz santel, setu eur c'helou laouen d'ar Vretoned a stourm abaoe keit all evit ma vo digoret hor skolioù d'hor yez. A-dra-sur, nebeudig a dra a roer d'eomp ! Pa sonjer, koulskoude, n'oa netra araok, arabat klemm re eus ar gammed kenta graet war an hent-se. Ret e vo avât, mont pelloc'h.

Mil trugarez ha mil meuleudi hon eus da lavaret d'ar Vretoned vat o deus stourmet ken kalonek evit digeri dor ar skolioù d'hor yez : an Ao. Leon Toulemontr rener an U.D.B., an Doktor Vourc'h hag an Ao. Pinvidic, Sénatourien ha kement hini o deus roet skoazell d'ezo da gas o mennad da benn.

(1) Diorroet : kelennet ha savet.

(2) Uhel-vennad : ideal.

Ar Bleun-Brug a zeu e Santez-Anna-Wened

Er bloaz-mañ, gouel bras ar Bleun-Brug a vo graet d'an 3, 4 ha 5 a viz eost, e Santez-Anna-Wened, Kêr santel ar Vretoned.

25 bloaz a zo abaoe ar Bleun-Brug diweza e Keranna. Tro-gaer hon eus eta da lida du-hont eured-arc'hant Bleun-Brug Santez Anna, en eur zistrei adarre d'al lec'h-se ken karef gant ar Vretoned, al lec'h ma reas ennañ Y.B. Kalloc'h e studi, al lec'h a welas ken altes c'hoariva brezonek Job er Bayon.

Evel warlene, tri deveziad en devo adarre ar Bleun-Brug.

Ar gwener 3, « Devez Yann Ber Kalloc'h » a vo devez ar brezoneg. Prezegennou a vo graet, ita d'un abardaez e Alre e vo diskouezet filmou diwarbenn Breiz.

Ar sadorn 4, « Devez Nikolazig » a vo devez ar prezegennou diwarbenn santez Anna, patronez Breiz hag he servicher mat, Ivon Nikolazig. Er memes amzer e vo eun diskouezadeg e mirdi Nikolazig renket ha kempennet evit se.

D'an abardaez, dirak ar « Scala Sancta » e vo eur veilhadeg vras Roet e vo eno, da genta, eun tañva eus oberou kaera Y. B. Kalloc'h, ar barz ken brudet, gant laz-kana Kloerdi-bihan Keranna, gwisket holl gant dilhad breizek. En eil lodenn e vo diskouezet, e-kreiz ar gouleier hag ar c'han, aparisionou Santez Anna da Nikolazig. Warlerc'h e feuo prolesion ar gouloù a ga so an dud da glevout an oferenn kreiz-noz dirak bez-meur ar soudarded varo.

Ar sul a vo « devez bras Santez Anna ». Diouz ar mintin, evel boaz, e vo kenstrivadegou ar Bleun-Brug. Da unnek eur, an oferenn-bred, kanet gant eun eskob, adarre ouz aoter bez-meur, ar soudarded.

Goude kreisteiz, war eur flourenn c'hlas, fostik da Santez-Anna, e vo eun abadennad

« Koroll ha kan » gant bombard ha biniou.

En eil lodenn e vo eur c'hoariadeg vras diwar-benn devozion ar Vretoned da Santez Anna a-dreuz ar c'hanivejou, e Breiz ha dre ar bed.

Da heul ar c'hoariadeg-se e vo eur brosesion-veur gant ar parrezioù a bed santez Anna. An holl barrezioù o deus santez Anna da batronez a zo pedet start da gemer perz

er brosesion-se gant eur groaz ha gant bannieloù ha skeudennou Mamm-Goz ar Vretoned. Dont a raio ivez kannaded a-berz ar Vretoned di-vroet. Klozet e vo ar Gouel gant Bennoz ar Sakramant.

Goude koan, ma vez gelliet, e vo c'hoariva brezonek gant hor stroladoù gwella eus krenstrivadeg ar peziou-c'hoari.

Setu ar Bleun-Brug kaer emaoamp o sevel, en enor d'hor Mamm-goz Santez Anna, kenerzet el labour-se gant an Aotrou'n Eskob Bellec ha gant an Aotrou-

nez-Meur ar Baron ha Kelven ha kaiz beleien ha liked eus Bro-Wened.

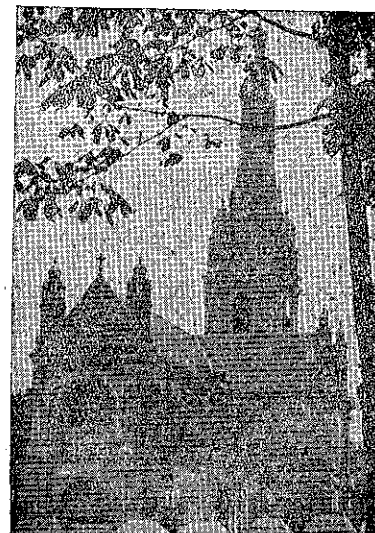
Bodadegou a vez ganeomp, bep miz, e Kloerdi-Bihan Keranna. Pep hint a labour goude, diouz e du, evit ma vo kaer an traou.

Dindan renêrez an Ao. Viet eus Alre, ez eus savet eur « C'homite local », ennañ da sekretour, an Ao. beleg Danigo eus Kloerdi-bihan Santez-Anna.

Danvez ar c'henstrivadegou a zo prest dija. Emeur bremañ o skriva ar c'hoariadegou hag o sevel an diskouezadeg. Kelou a zo bet kasot ivez d'ar parrezioù, dre « Gannadig Santez-Anna ».

A-benn bremañ e c'heller lavaret, en deus c'hoant Bleun-Brug Keranna, da veza trec'h da Vleun-Brug ar Sent e Kastell-Paol.

Bernard de PARADES.

Sant Budok

Familh vras ar Bleun Brug he deus gouestlet eur garantez tener d'hor sent breizad.

Netra justoc'h, pa ouezer ez int, e gwirionez, « Tadou ar vro ».

Evit miret beo ar garantez-se, en hor c'halonou, ha rei d'ezhi brasoc'h luf, hor c'he-louenn a zibabo, bep miz, hini pe hini eus buheziou ar zent-se hag a denno anezo eur gentel bennak evit mad hon eneo.

An darn vrasa eus sent koz hor bro, a ouzomp dija piou int. Ar re a vennomp komz d'eoc'h anezo n'int ket marteze ken anavezet, met, en o buhez, e kavimp tro da zeski gwelloc'h, hon unan, penaos kas war araok labour ar santelezh.

Boulc'ha reomp hon ero gant Sant Budok, abad, a vez graet e c'houel, hervez ar chaloni Garaby, d'ar 4 a viz Genver.

A-Barz mont pelloc'h, lavaromp dioustu n'eo ket ar sant Budok-man, ar memes hini gant eur sant Budok all (anavezet muioc'h dindan an ano a Veuzek) a zigouez e c'houel d'an 9 a viz Kerzu hag a zo bet skrivet e vuhez gant an Tad Alibert ar Braz. E gaout e rimp war hon hent diwezatac'h.

Sant Budok, abad Lavret, a c'hanas, evel kalz re all eus hor misionerlen kenta, e Breiz Veur, war-dro ar bloaz 400.

Bagadou Saozon a zailhe, d'ar mare-se, war vroioù ar c'huz-heol, o tevi hag o skrapa kement a gavent war o hent. Evit savetei o buhez Bretoned Breiz Veur a dreuzas ar mor, en o raok, gant ar sonj kaouf, er c'horn douar-man, bara ha peoc'h. Budok a oa en o zouez hag a zouaras etre Landreger ha Sant Brieg, en unan eus an enezennou bihan a zo demdist da enez Vriad, enezennig Lavret (enezenn al lore : Insula Lavrea).

An enezennig-se, tric'hornek, n'he deus nemet eun ugent dervez arat douar, hag a zo eun 250 metr bennak eus ribl enez Vriad.

Budok a savas eno eur peniti, diwezatac'h eur manati, gant eur skol, e kichen.

E berr amzer ar vrud eus an den Doue a nijas a-bell : ken gredus, ken helavar, ken desket oa, ma roet d'ezan al lesano a zoktor bras (magister, cognomine arduus).

Diskiblien niverus a ziredas da zelaou e gentelioù. En o zouez, ez eus unan hag a zo karet ganeomp holl : bez ez eo Sant Gwenole. E sant Budok, evit gwir, eo e fizias Fragan e vab ; eus Lavret eo e teuas Gwenole da Landevenneg. M'ho peus sonj, eun nozvez, en doa gwelet sant Patrik, abostol Iverzon ; dre e gousk, hag ar sant-se en doa goulennet digantan kuitaat e enezenn a vro Dreger evit mont da sevel eur manati da vro Gerne. Budok a gavas mat menoz e ziskibl hag a roas unnek eus e genvreudeur da vont gantan.

E Lavret, a lennomp er skridoù latin, Budok, dreizan e unan, a rene eur vuhez rust ha piniennus : war e gorf eur c'houriz reun hag eur sae kroc'hen gavig, e-giz bevans, bara heiz, mesket gant ludu, evel boeson, dour pe diverajoù eur frouezenn c'houez bennak, hag evit diskuiza, en noz, eur gwele traez gant eur maen da harpa e benn.

Buhez kalet hag a vo buhez ken alies a zant : Korantin, e Kemper, Paol e Leon, Tugdual e Landreger, a vevo evel-dan, prederiet holl gant o ene, eneo o nesa ha Doue.

Met istor Sant Budok ne zesk ket d'eomp hepken penaos en doa reizet e vuhez, diskouez a ra d'eomp ouzpenn penaos oa reizet buhez eur manati, en hor bro Arvor, e tro ar pemped hag ar c'houec'hved kanved.

Eus ar manati, savet gant Sant Budok, ne jom mui nemet dismantrou, met an dismantrou-se a zo bet studiet gant evez. Taolet o deus sklerijenn war an amzer dremenet. Eur beleg eus eskopti Sant Brieg, ginidik eus enezenn Vriad, kelenner e skolaj Landreger, en deus o furchet piz ha piz, er bloaz 1891, hag an istorour La Borderie en deus graet eur gartenn ha treset stumm ar manati koz.

O labour en deus dizoleet, e enezennig Lavret, dismantrou an iliz abati, ar sekreter, ar vered, diou groaz e mein greunek, koz kenan. « Hag eun tammig amzer vak ho peus, it di, eme La Borderie, da ober eur bale, e fin an hanv, c'houi wolo war al leton merkou linennou kelc'hiek, hanter zec'het ar geot warno, pa z'eo c'hoaz glaz al leton, e diabarz hag en dianvêz eus al linennou kelc'hiek-se... »

Gellet ez eus dizelei penn da beñn diazez elz lochennig, renket war eul linenn tost d'an iliz. Tra souezus : manatiou brudet Breiz Veur, hini lona, dreist-holl, a zo bet savet hervez an henvelidigez-se, d'ar pevare ha pemped kantred. « Ar pezh a ziskouez, eme c'hoaz an istorour, o deus ar Vretoned, diskennet en Arvor, treuzplantet aman reolennoù ha doare beva menec'h bro o c'havel, a anavezomp ker mat dre vuhez Sant Kolomban. »

Amzer ar venec'h hag ar skolidi a oa rannet etre al labour spered, al labour korf hag ar bedenn. « En em roit d'ar studi, a gemenne Sant Budok d'e ziskiblien (Gwelit e buhez latin sant Gwenole) : Bezit izel a galon ha ne dennit ket a lorc'h eus ho teskadurez. Labourit gant ho korf hep klask chacha meuleudi an dud war ar pezh a reoc'h. Dreist pep tra, bezit aketus d'ar bedenn ha d'ar yun, hervez giz an Tadou. »

Reolenn zispar a vuhez, roet gant Sant Budok d'e venec'h, hag e oa, da genta, oc'h heuilh e unan.

Sant Budok a varvas koz koz. E peseurt bloaz ? Hervez La Borderie, Budok a zouaras e enezenn Lavret war-dro ar bloaz 460, ha sant Gwenole a guiteas an enezenn war-dro ar bloaz 482. Budok eta a dle beza marvet e tro ar bloaz 500.

E ano a gaver e litanioù sent. Bretz war leor koz oferenn Sant Noug. Anvet eo Budmaile. Ano eurus, peagwir Bud a ziniñf trec'h (cf. Loth, Chrestom et les noms des saints bret.), ha maglos a ziniñf prins. Prins hag en deus gounezet an nenv, skouer evit pep hini ac'hanomp ha difennour galloudek dirak Doue.

P. BATANY.

NEVEZ DEUET EUS AR WASK

« Dictionnaire topographique du Finistère », gant an aotrou chaloni Perennès. Evit her c'haout, skriva d'an oberour, rue du Moulin, Tréboul, Finistère. Priz : 350 lur.

Anaoudek e c'hellomp beza, e-keñver an ao. Chaloni Perennès, evit al labour talvoudus-se, boulc'het gantañ. An anioù lec'hioù-se, renket dre barrez ha dre lizerenn, a vo talvoudus bras d'an istorour, ha d'ar re holl a fell d'ezo anaout amzer dremenet hor parrezioù. An anioù-se a zo beo, hag a gomz d'an neb a gar sellet outo. Enno e kavimp roudou ar sent darvoudou hon istor, doareoù ar vro ha gerioù koz da binvidikaat hor yez.

Ar brezoneg er skol

Skouer vat eur skolaj a Vreiz-Uhel

Redon. Eur ger goz anavezet kalz. « Ker vihan, brud vras », a lennomp war he ardamez (armoiries). Gwir eo.

Dre Ger-Redon eo e tremene gwechall an armeoù estren a felle d'ezo lammat war Vreiz : soudarded Julius Kezar, Chilperic ha Gontran, e amzer Warok, henn brudet Gwened, ro an impalaer Loeiz Habask a- enep Morvan ha Gwimarc'h.

Ha setu perak Nevenoe, roue Breiz, a sikouras Sant Kovoion da sevel eno eur manati, da stanka an hent ouz an enebour.

Er bloaz 846 e voe, e « Ballon », tostik da Redon, eun emgann brudet etre Galliaoued Charlez ar Moal ha Bretoned Nevenoe. Ar C'hallaoued a jomas ouz torgenn, ha Breiz, deut ganti an trec'h, a gavas ar frankiz gant he roue bras Nevenoe.

Er bloaz 1119 e varvas e abati Redon, Alan Ferjan, duk Breiz, a gemeras perz e brezelioù ar Groaz. En e gichen e voe douaret e wreg, ar plac'h eürus Ermengard.

Da zigoll menec'h Redon evit o labour vat e-keñver Breiz, an duk Fransez kenta a c'houlennas digant ar Pab kroui eun eskopti e Redon evit Erwan ar Senechal, abad ar manati. Met maro an duk a lakeas an diviz da goueza.

Er bloaz 1488 e vanke arc'hant d'an dukez Anna Vreiz evit kenderc'hel gant ar brezel, setu perak, menec'h Redon a gasas d'ezi eur c'h'alur aour ha profou niverus.

Goude amzer an Dispac'h-vras, manati Redon, rivinet, a voe laketa en e lec'h skolaj Sant-Salver renet gant Tadou Sant Yann Eudes. Kenderc'hel a reas ar re-mañ gant labour breizek ar venec'h koz. Ar skolaj a reas da Vreiz darn eus he gwella bugale, evel ar barz Adrien de Carné, ar barz Abalor (Le berre), an Aotrou markiz a l'Estourbeillon, ar c'horonal de Korangat, an Aotrou du Halgouet, ar jeneraled Guyot de Salus hag Audren a Gerdrel, an amiraled Ronarc'h ha de Penfeunteo ha kalz re all.

Pev ar bloaz 'zo e voe savet e skolaj Sant-Salver, kentelioù brezonek. Gant plijadur vras, a-dra-sur, en deus sant Konvoion, eus bair an Neñvou, benniget ar gelennadurez-se, aotreet gant an Aotrou Trevidy, rener ar skolaj d'ar mare-se.

Heuliet eo ar c'hentelioù bremañ gant ouspenn hanter-kant a vugale o font eus Pariz. Bloa, Bro-Roazon, Bro-Naoned, Bro-Wened. Laouen-kenañ eo ar re-mañ o teski ar yez kelc'hiek, bet gwechall ar yez nemeti e Bro-C'hall a-bez, arak ma sailhas warni ar Romanied. Prizioù kaer a vez roet d'ar vugale wella, da fin ar bloaz skol.

Bep sul, daou gelenner Breiz-Uhelad, unan eus Kistreberc'h (Questembert), an Ao. Marquer, egile eus Sant-Malo, an ao. Diligeart, a ro eur gentel vrezonek d'ar skolidi a fell d'ezo, e-pad eun eur : yez, lennegezh pe istor Breiz.

Enor d'an daou Vreiz-Uhelad kalonek-se, evit al labour kaer a reont evit Bretz ha d'ar skouer vat a roont d'an holl gelennerien, ha meuleudi da skolaj sant Salver. Lorc'h a c'hell beza e Sant Konvoion, rak al labour boulc'het gantañ ouspenn mil bloaz a zo, a gendalc'h war zouar benniget e abati koz.

Labour vat e Breiz-Izel

Ar Bleun-Brug a zo frank ha ledan e dachenn. C'hoant en deus lakaat pep hini da ober eun dra bennak evit Breiz. Ne garer, e gwirionez, nemet ar pezh a vez bet kemeret poan gantañ. An dachenn bouezusa d'ar mare-mañ da labourat warni eo ar skolioù. An neb a zo gantañ ar skolioù a zo etre e zaouarn an amzer da zont. Mar fell d'eomp savetei hor yez, war ar sokliou ee labourat.

Bodet eo bet evit se, d'ar 14 a viz Kerzu, e Kemper, dindan renadur an Aotrou chaloni ar Ster, En sellour ar skolioù kristen, hag an ao. Seite, sekretour ar Bleun-Brug, eun toulladig mistri ha mestrezed-skol eus Bro-Gerne, evit studia a-gevret, al labour breizek a c'hellfe beza graet er skolioù.

Bez' ez oa eno frered ha leanezed eus an holl Urzioù a zalc'h skolioù e Bro-Gerne ha ganto beleien ha skolaerien libr.

Goude eun taolig lagad war an holl emzavioù breizek a vev en amzer hirio, ez eus bet pleustret war ar c'hudennoù-mañ : Kelennadurez ar brezoneg er skol, istor Breiz, kanaouennoù ha kantikou, kenstrivadegoù bugale ar Bleun-Brug.

C'hoant an holl re a oa eno eo e vefe desket brezoneg da vat en holl skolioù kristen, evel ma c'houlenn an ao. 'n Eskob. Perak e klemmfe ar gerent, pa asantont e vefe graet saozneg d'o bugale betek diou ha teir eurvez bep sizun, eur yez hag a servicho da nebeut a dra er vuhez pemdeziek evit an darn vuia anezo.

Ma c'hell eur yez estren digeri ha pinvidikaat spered ar bugel, ar brezoneg a c'hell ober kemend-all hag en eun doare gwelloc'h founnusoù-ha padusoù-h.

Ra labourio holl vignoned ar Bleun-Brug da euna wer ar poent-se, spered ar gerent. Ra skrivint, evit-se, pennadoù, er c'hazetennoù, ra zikourint ar vistri a ra skol vrezonek. Ra c'houlennint start digant ar re ne reont ket, ober brezoneg d'o bugale. Ne dalvez ket ar boan lavaret ez omp Breiz-d ma ne reomp netra evit savetei herez sakr hon Tadou.

Ar Bugel a vo lorc'h ennañ o tougen an ano a Vreizad pa ouezo istor gaer e vro. Kelennadurez istor Breiz eo a dle dougen ar bugel da garout ha da studia ar brezoneg. Ret eo da bep skol kelenn bep sizun istor Breiz.

C'hoant a zo e c'hellfe ar Bleun-Brug tremen eun arnodenn (examen) vrezonek er skolioù, da fin ar bloaz : lenn, skriva, displega, kana, istor Breiz, gant diplomou ha prizioù evit ar re a vefe barrek awalc'h. Ar re wella a c'hellfe mont da gemer perz e kenstrivadeg ar Bleun-Brug... Gwelet e vo ha posubl eo kement-se.

C'hoant a zo ivez e vefe savet eul levrig kanaouennoù brezonek evit ar skolioù. Gant ma vo kavet gwerz awalc'h d'ezañ ! Aze eo emañ an dalc'h ! Da c'hortoz eo aliet ar vistri da brena « Kanaouennoù Paotr Treoure ». O goulenn digant : Inspection diocésaine, 13, rue Vis, Quimper. Mignoned ar brezoneg prenit al levr-se da skolioù ho parrez.

« Dont a ra eus ar skol, klevit holl e brezeg,
« Ne oar mui brezoneg, ne oar ket c'hoaz galleg ! »

(Brizeux)

Eus Kemper da Gastell

Gant E. Kernogell

Troveni vras ar Sent : Kavadenn gaera Bleun-Brug 1950. Klasket en deus ar Bleun-Brug, dre eno, enori dre relegou an nao Sant, an holl dud santel, o deus, e-doug ar c'hantvedou, betek an delz a hirio, graet eus Breiz, eur vro gristen.

Roet he deus tro, d'ar yaouankizoù, da ziskouez o feiz hag o c'harantez, e-kenver ar sent, diazezoerien hor bro.

Bez' ez eo bet eur bajenn istor, digor bras dirak ar Vretoned, e-kerz meur a zervez.

Roet he deus da Bleun-Brug Kastell-Paol, eun dalvoudegez relijiel gwirion, ha graet anezañ unan eus kaera ha brasa pardonioù Breiz-Izel.

**

D'an abardaevez-se, 2 a viz eost, Kemper Kaourintin a dregern pell hag hir gant ar c'hleier o sini drant, e tourtoù kaer an iliz-Veur. Emañ relegou Sant Kaourintin, diazezoù eskopti Kerne, douget gant skouted « Paotred ar Flamm », eus Brest, dindan renadur an Ao. Guichou, o vont, da Gastell-Paol, da lida Bleun-Brug ar Sent.

Kaer eo ar brosesion, heuliet gant eun toullad mat a dud, pa bign war-zu chapel « Ty-Mamm-Doue » e Kerfeunteun, al lec'h ma teskas an Tad Maner, ar brezoneg, dre vuzud, goude eur bedenn virvidik d'ar Werc'hez Vari.

Ouz skleur ar gouleier, lintra 'ra ar relegouer alaouret a vir eun askorn bras eus brec'h ar Sant. Pedennoù ha kantikou a sav c'houek war-zu an Neñv.

Goude eur yeilhadeg pedennoù, e chapel Ty-Mamm-Doue, e chomo eno ar relegou santel da dremen an noz.

Ha setu ar pennad kenta, eus Troveni Sant Kaourintin.

**

Autronoz vintin, emañ an dougerien abred war-sao. Douget e vo ar relegou, an eur c'harr-ian, evit ar pennadoù hira eus an hent, etre ar bourc'hadennoù.

Plogonneg, plou Sant Egonneg, parrez ar chapelioù kaer, en enor d'hor sent, a dle ober da Sant Kaourintin eun digemer dispar. Kalz gwazed deuet d'e ziambrour, ha kalz tud en oferenn-bred kanet en e enor.

**

Eus Plogonneg da Lokorn eo berr an hent. Pignat a ra avât. Emaomp e bro ar Menezioù-Du, rouantelezh ar brug, hag ivez, rouantelezh Sant Ronan. Pep tra amañ a gomz d'eomp eus ar Sant-mañ ginidik a lwerzon : an iliz vras dudius gant he c'hloc'hdi pounner diveget gant ar gurun. Bez ar Sant e chapel ar Penity. An Droveni vihan hag an Droveni vras hag a vez graet atao bep c'houec'h vloaz. Ar poull-kanna el lec'h ma walc'he Keben ar vaouez fall, pa savas, gant he golvas, da derri korn an ejenn a stleje ar c'harr m'edo ennañ korf maro Sant Ronan. Chapel-ar-sonj, war lein ar menez, a-wel d'ar mor bras.

Roc'h-ar-gazeg ha kroaz Keben, el lec'h ma vo lonket ar wreg diaoulek gant kreizenn an douar.

Kelc'h-Keltiek Lokorn, en e gaera, en e benn an Ao. Person, a zigemer Mignon Sant-Ronan gant lid bras hag enor. Amzer en devo, Abostol Bro-Gerne da saludi ervât, en e « iliz-Veur », ermit santel ar Menez-Du.

Aesoc'h eo mont, eus Lokorn da Blounevez-Forze, Emaomp amañ war zouar benniget Santez-Anna 'r Palud, patronéz Breiz. Gwelout a reer du-hont, a zioc'h tevinier ar Paludou, kloc'hdi koant he chapel goz.

Ne zao ket Sant Kaourintin betek ti ar Vamm goz. Tremen a ray hepken dre an iliz parrez, hag en-dro d'ezañ e vez kanet ha pedet a greiz kalon.

En eur vont da Bloudiern e tremeno Sant Kaourintin dre Bloeven, eur barrezig vihan, a ra d'ar Sant eun digemer kaer-kenañ, hag a ro kalon d'an dougerien da vont war-raok.

E Ploudiern, Sant Kaourintin en em gav er gêr. Aze, tostik, el lec'h m'edo koad Nevet, emañ e beniti, hag ar feunteunig sklêr, a roe d'ezañ dour fresk ha kig, saourus eur pesk bürzudus.

Eun ehan hir, en e chapel, a ro tro da ziskuiza ha da sonjal e santelez e vuhez pini-jennus, e-kreiz sioulder ar maeziou.

Dirazomp bremañ, eur gwall bennad hent : Kastellin a zo pell. Gant ar c'harr-tan, avât, ez aimp buan. Ha setu ni war wel da Gastellin - Kastell-Nin a vefe gwiroc'h, hervez darn - Eus an uhel, eun dudi eo teurel ar sell war draonienn ar Ster-Aon, a red, meurdezus, a-dreuz ar glazeri, en eur gildrpeni, d'en em deurel er mor duhont e-harz treid abati koz Landevenneg.

Sant Idunet, diskibl Sant Gwenole, paeron ar barrez-mañ, a ra, da genta eskob Kemper, eun digemer eus ar c'henta. Diwar gein an dorgenn, chapel goz an Itron Varia a sell ouzomp o vont d'an iliz parrez, hag a glev hor pedennou.

Amañ e vo tremenet an noz a vo diskiuz d'ar c'horf ha peoc'h d'ar spered, goude eun devez karget mat.

4 a viz eost. Laouen an deiz, ha divorfil ar baotred. Goude eun oferenn vintin, a vo pinvidigez d'hon ene, emaoomp adarre war hent an « droveni ». Kaer eo ar glazennou hag ar girizier dindan perlez ar gliz beure. Al laboused a gan tro-dro, ha ganto e veulomp ar C'hrouer.

E Toull-ar-C'hefeleg, e saludomp adarre ar Ster-Aon, a zalc'h eno, etre he divrec'h hir skedus, parrez vihan Sant Théy (Lothey) el lec'h m'eo ganet unan eus hor skrivagnerien wella : Jakez Riou oberour « Geotenn ar Werc'hez ». Eur bedenn evit e ene, p'eo aet da anaoun.

Prestik emañ dirazomp, sounn ha lorc'hus, tour bras Pleyben, gant e iliz kaer, e douriou bihan, hag e galvar ken brudet, eur marz sellet outo diwar greiz ar blasenn.

Ar pardon bras a zo goude warc'hoaz. Eur brosesion gaer a zeu d'hon diambroug, ar gaera a welimp war hon hent, en-dro da relegou Sant Jermen paeron ar barrez.

« Enor ha meuleudi, d'an daou Abostol bras, Kaourintin ha Jermen, ha bennoz d'ezo da viken ! »

Ha bremañ, yao da Venez-Aré !

Sant Tujan paeron Brasparz hor galv hag hon dalc'ho eur pennad. Pebez dudi ! ar barrez a-bez a zo war-sao ! Eur volz a enor ha garantez mar plij ouz an tiez ! Kel laouen eo hor biniouerien, ma fell d'ezo sini dirak pep ti. Sant Kaourintin a-dra-sur, en devezo lezet amañ war e lerc'h, eur bern mat a c'hrasou. Meuleudi da barrez Brasparz

Tomm eo an heol, ha tenn an hent. War ar c'hleuziou e stirlink ar bleun brug da enori Sant Kaourintin. Emaomp adarre muioc'h eget biskoaz, e rouantelez ar brug, bleunienn Vreiz, karet gant an Ao. Perrot, pa roas hec'h ano d'ar vreuriez a savas, hanter kant vloaz a vo, e Kastell Keryann Sant-Nouga, hag a lidimp, e Kastell-Paol, war an ton brasa, disul a zeu en enor d'ar Sant koz.

Sant Rivoal, kollet e-Kreiz menezioù-Are a die tridal o welout Sant Kaourintin. N'eo ket bemdez eo en devez gweladennou eus ar seurt-se ! Gouez eo ar vro. An dud avat n'int ket, hag an digemer a zo c'houek. Sant Rivoal ne vo ket warlerc'h ar parrezioù all.

Bro Leon ! Eskopti Sant Paol. Duhont, pell-pell, emañ e douriou danteleze ha dirazomp en em zispak, ledan-ledan, e zouarou plaen, pinvidik alies. Ouz torr ar menez, setu Sant Kadou. Sant Kadou a anavez mat ar Bleun-Brug.

Bras ha bihan, koz ha yaouank, holl emaint aze, parrezioniz Sant Kadou. Ha d'o digoll, eun taol biniou a zo roet en o enor gant hor sonerien.

Hervez ar re gosa, netra kaeroc'h bet gwelet morse, e buhez ar barrez. Meuleudi da Sant Kadou, hag enor da Sant Kaourintin !

Parrez Sizun a raio ivez lid-kaer da Sant Kaourintin : eur vrac a brosesion gant e-leiz a dud, a zeu war hon arbenn.

Amañ e ren Sant Sulio, a welimp e relegou disul, e Bleun-Brug Kastell-Paol.

Tremen a reomp dindan ar volz a enor, eur savadur kaer-dispar eus ar XVIvet kantved, ha rei a reomp eun taol lagad, war hon ju kleiz, en eur vont en iliz d'eur savadur ken dispar all : ar garnel. Seurt labourioù a lavar d'eomp splann, ar garantez a zouge hon tadou d'o re varo. Oc'h enori, evel ma reomp, relegou diazezourien hor bro, emaoomp war ar roudenn vat o deus-i houliet bepred.

Eus Sizun da Landi, dre Lokmêlar, hir eo an hent.

Eur barrezig vat eo Lokmêlar. Daouet d'an nebeudig amzer tremenet enni ez omp bet skoet gant birvidigez he feiz ha tommer he devosion e-keñver Sant Kaourintin.

E Landi, eun ilizad vat a dud a en em yod en-dro d'ar relegou santel. Dirazo diouz an abardaez, e vo kanet gousperou ar Galen-Zakr : ar gwener kenta' r miz a zo ; ha goude e klevimp eur sarmon helavar war hor Sant koz gant eur Breizad penn-kil-ha-troad.

Sonerez, kan ha meulgan, pedennou, ezañs ha gouleier a dregern, a sav, a sked amañ, war zouar Leon koulskoude, evit brasa gloar hag enor abostol bras Bro-Gerne. Ra vezo meuiet Landivizioz.

Mintin mat e redomp war bladenn Bro-Leon. Ne vezo mui ken flouret hon daoulagad gant kaerderlou an natur. Kenavo fargennou ha menezioù ! Kleuziadou lann alaouret a guz ouzimp trêvajou ar parkeier labouret mat.

E Gwikourvest, digemer c'houek. Feiz kreñv, pedennou birvidik ha kantikou adarre. Eun oferenn-vintin a glevomp amañ. An eost a zo. Se ne vir ket ouz eun toullad mat a dud da zont da glevout an oferenn.

Plouvorn eo Rouantelez Itron Varia Lambader. Eun iliz hep par he deus eno en eur c'hornig glas. Ar re goz a lavare : « Pa gouezo tour Kreisker, netra par da Lambader ! ». E gwirionez, heñvel a-walc'h eo an tour-se ouz hini Kreisker, kalz eo izeloc'h avat. Kizelladurioù a dalvoudegez a gaver en iliz koant-se.

Gwarezet gant Gwerc'hez Lambader, Plouvorn n'holl beza nemet eur barrez a feiz start.

Skedi he deus graet ar feiz-se e-doug an holl amzer m'eo chomet Sant Kaourintin er barrez ; ar barrez en he feiz a oa diredet : kalonou digor bras da gomzou an Avel ken eo eun dudi prezeg dirazo.

E Gwilevede emaoomp alao war zouar ar Werc'hez : Itron Varia Verven. Sounn, e-kreiz eur gompezenn uhel, seblantout a ra he iliz koz ha koant, eston gant he zour disheñvel kreñn diouz an holl dourioù all, astenn he gwarez war eur vro divent.

An iliz parrez eo hon digemero, ha nann chapel Itron Varia Verven. He saludi hepken a reomp en eur dremen.

Du-hont, peder leo diouzomp, er pellder, e welomp dija tourioù danteleze Kastell-Paol, evel ouz hor gervel.

Araok e tremenimp c'hoaz dre barrezioù Treffaouenan ha Plougoulin.

E Treffaouenan emañ St Kerañ ha Sant Leonor. Dleet eo da Sant Kaourintin o saludi. Ha n'en devo ket keuz.

Pep tra amañ a zo bet renket evit ma vo an digemer din eus ar Sant.

Treffaouenaniz, bezit laouen, Sant Kaourintin a ouezo ho figoll eus ar boan kemeret ganeoc'h evit renta d'ezañ enor ha meuleudi.

Eus Treflaouenan, e-lec'h mont da Gleder - gwas-a se da Glederiz - prosesion ar relegou a ya war eeun da Blougoulm, parrez Sant-Koulm, pe Kolomban.

Eun enor eo, a dra sur, da Blougoulm, kaout da Sant paeron, eur sant ken brudet, eun diazeour manatiou, a zo bet graet goueliou ken bras en e enor, warlene, e Luxeuil, el lec'h m'eo marvet er bloaz 615.

Plougoulm eo dreist-holl parrez Itron Varia Prad-Koulm. Mari Mamm Doue, Rouanez ar Sent, eo, e gwirionez, mestrez ar c'horn-bro-mañ : Lambader, Berven, Prad-Koulm, Kreisker...

Plougoulm eo a vo hon arzao diweza.

Amañ e tigouezomp gant relegou Sant Paol, bet oc'h ober Tro-Leon, e eskopti koz. Azalek amañ, daou batron hon daou eskopti laketa en unan abaoe an Dispac'h vras, a gerzo a-gevret evel daou vignon koz o komz eus o amzer dremenet.

Sant Gwenole, Mignon Sant Kaourintin, douget gant menec'h Kerbeneat a zo ivez ganto.

Pebez taolenn fromus, gwelout ar prosesion-se o vont dre an hent war-zu Kastell, « ar gêr santel » en he c'haera ouz he gortoz !

An heol a sked, e goueled an oabl glas. Ar boultrenn a c'holo hon treid skuizet gant mein an hent-pras. Ar c'houezenn a ziver diwar hon tal. Bannielou e sklak en avel-vor. Tro-war-dro d'eomp kroazioù alaouret a stirlink o c'hleierigou, ha dre holl e vrall drant ar c'hleier...

Tridal a ra ar c'halonou. Diwar ar muzelloù e tarz birvidikoc'h ar bedenn hag ar c'han. Setu unan eus an taolennou kaera ha fromusa, roet da welout gant Doue da Vretoned ar Bleun-Brug.

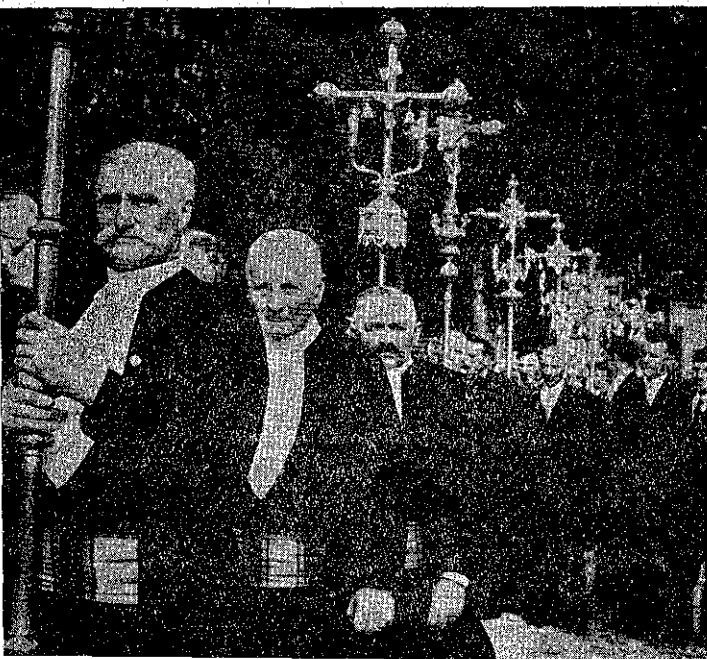
Emañ an nao Sant, tadou hon eskoptioù koz, oc'h en em gavout an eil gant egile, dirak dor-dal iliz-Veur Sant Paol, goude eun « Droveni » vras a-dreuz Breiz a-bez.

Emañ aze, mesk-ha-mesk, war ziskoaz o dougerien kalonek, ha ganto Sant Gwenole, tad Abati kenta ar vro : Landevenneg.

Hon eskibien, hirie, a zigemer eskibien genta ar vro. Graet eo ar skoulm gant an amzer dremenet. Emañ dorn-ouz-dorn, kalon-ouz-kalon, gwechall ha bremañ, an amzer goz hag an amzer nevez.

Eur mor a dud, leiz an iliz-Veur, leiz al leur-gêr, a bed, a gan, a youc'h... Breiz a-bez eo a zo aze, kaer ha flamm, yaouank ha birvidik.

Ha Warc'hoaz e teuo sent all, ha sent all c'hoaz : prosesion divent, divent ar c'hant-vejou tremenet, kaer dispar... Relegeier ha relegeier, kroazioù ha kroazioù, bannielou ha bannielou...! ken eo trellet an daoulagad gant an aournamañchoù, ken e tarz ar c'halonou gant an dudi :

Eur mor a gan
eo Kastell-Paol

Eur mor a gan
eo ar Bleun-Brug

Eur mor a gan
eo Breiz
bro a zent

Ar paotr glac'haret

buan (presto: $\text{♩} = 200$) Hervez eur son goz, dastumet gant B. PHILIPPE

buanech

Di - sul vin-tin pa sa- vis O - rek tiredek, ton

a tempo

ton Di ge don Di - sul vin-tin pa sa- vis Eul la-

tadikerc'h

bou-sig a gle- vis. Eul la- bou-sig a gle- vis. 2. Mouez

Disul vintin pa savis
O rek tiredek, tonton digedon,
Eul labousig a glevis.

Mouez lizrin eul labousig, o rek...
Hag a ganer ken flourik.

Ha me goulenn digantañ, o rek...
Perak e oa o kanañ.

— Kana ran-me, den yaouank,
Kana ran d'am dousig koant.

— Evedout, o labousig,
Me a gane d'am dousig.

Eur berlezenn kaer meurbed
Kaera hini zo er bed :

Daoulagad glas ha bleo du
Dremm laouen ha chodou ru...

Siouaz ! avat, siouaz d'in !
Nijet eo kuit diganin.

Bremañ anken zo warnon
Glac'har zo leiz va c'halon.

Pelec'h emañ, labousig ?
Pelec'h emañ, va dousig ?

Lavar d'in ta, o lavar,
Hag e vo fin d'am glac'har.

Ha neuze, labousig-me,
Kana rin-me ganez-te.

— Klev ganin-me, va den mat,
Klev ganin eur gentel vat !

Kalon ar plac'h a zo fall,
Kalon ar paotr a zo dall !

Kalon ar plac'h zo hedro
Prim vel an avel e tro.

Klevit 'ta :

Eur gelaouenn nevez : « Bro Gwened » liê aio, a zo deus er-mêz, en deizioù-mañ. Skrivet eo gant Gwenediz, o brezoneg Gwened. Setu ar gelaouenn edomp o c'hortoz abaoe pell 'zo. Kenderc'hel a ra gant an ero bouc'het ken mat gant « Dihunamb ». Roneoskrivet eo ar gelaouenn. Evit liê c'haout, skriva da : Abbé Le Palud, Gd Séminaire, Vannes (Mhan) C. C. P. Nantes 1158-46. Koumanant bloaz : 100 lur. Yec'hed ha buhez hir d'ar gelaouenn nevez.

Ar Vretoned Tramor e Bleun-Brug Kastell :

Eur blijadur eo atao, d'ar Vretoned, erruout gant o breudeur a Iwerzon (Eire) - Bro-Skos (Ecosse) - Bro-Gembre (Pays de Galles) ha Kerne-Veur (Cornwall). Tro hon eus bet da welout mior a hini anezo e Bleun-Brug Kastell, deuet a-berz Katoliked o bro, da saludi hor Sent Koz, hag a zo ivez o sent d'ezo. Setu amañ anezho darn anezo :

IWERZONIZ :

Oscar Mac Uillis, « Inis Chaoim », Delginis, Bea Cliath, an t-athair A. Mac Aodghagain, C. S. Sp., Rockwell College, Cashel, Tipperary - Donn Piatt, 42, Whitebeam Road, Milltown, Dublin - Maire Ní Cinnéide - Miss Faulkner.

BRO-SEMBRE :

Mrs Edna Hampson-Jones, 1 Davies Terrace, Nantylfyllon, Maesteg, (South Wales).

KERNE-VEUR :

Rev. Ian Jones, St Joseph's Villa, Hartley, Plymouth, Devon - Very Rev. Canon G. F. Cantell, St Mary's Rectory, Killigrew Road, Falmouth, Cornwall.

An darempredou-se, etre tud eus an hevelep gouenn a zo mat. N'e deuo ac'hano nemet gounid d'an eil ha d'egile. Ra vezint c'hoaz niverusoc'h, e Bleun-Brug Santez Anna.

Eur Film Bleun-Brug :

Eur film en deus ar Bleun-Brug, eur film eus ar re gaera, hag e liou. Savet eo bet gant an ao. Legrand eus Kemper, ha diskouez a ra taolennoù dispar eus Bleun-Brug ar Sent. Servichout a raio d'omp d'ober bruderez, ha bez o c'hellio beza feurmet. Eur film a 16 milimetr eo, ha padout a ra tostik d'eur c'hard eur. Her goulenn a c'heller : Secrétariat, Bleun-Brug, Tréboul, Finistère.

E Kerveneat :

Kuzul-Meur ar Bleun-Brug a zo bet en em vodet e Kerveneat d'an 11 ha 12 a viz Du evit pedi ha studia a-gevret. Labour vat ha founnus a zo bet graet eno. Prezegennoù talvoudus a zo bet roet gant an Ao. Chaloni Fave, war : « Spered ar Bleun-Brug », gant an Ao. Chaloni Batañy, war : « Speredelez Breiz », gant an Ao. Loeiz ar Floc'h, war « Tro-spered ar Vretoned », gant an Ao. Chaloni Falc'hun, Roazon, war : « Kelennedurez ar brezoneg hag ar gouarnamant », ha gant an Tad-Abad Colliot, diarbenn : « An darempredou etre ar Vuhez diabarz hag ar vuhez diavaez. ».

Ouspenn, studiet ha renket sklêr eo bet lezennou diazez ar Bleun-Brug, hervez ezommou an amzer-vremañ.

Gwad mat en e wazied

Er Roc'hell (La Rochelle) d'an 18 a viz here, eur paotrig 9 vloaz, a zo en em daolet e lenn ar porz-mor evit tennañ eus an dour eur bugelig 5 bloaz, Venzi e ano, a oa o vont da veuzi. Roet eo bet d'ar paotrig kalonek dirak kamaladed e skol, ar vedalenn-savetei. Ano ar paotrig ? Jakez an Du, mab eur martolod, a zo son breton en e ano, n'eo ket 'ta.

Roue an Danmark

Dibenn miz du, deizioù kentañ miz kerzu : Roue an Danmark, Frederik IX hag e bried a zo deuet d'ober eun dro e Paris, eur veaj ofisiel gant enorioù ha me oar. Kontel eo bet dimp gant ar c'hazetennoù, kant tra diwar e benn, en deus ar Roue bloaz hag hanter-kant, en devoa en deizioù-se poan bras gant eul lumbago, eo aet d'an Opera da selaou Faust... Petra eo deuet d'ober evit gwir ? Rak ar re-se evelkent n'o deus ket kement-se a amzer da goll. N'eo ket bet lavaret dimp. Mister bras.

N'eo ket bet lavaret kennebont-all gant, ar c'hazetennoù eo an Danmark ur vro vihan (4 milion a dud), n'eus enni pe dost, nemet labourerien-douar, hag int pinvidik ha desket : N'eus ket tud dizek en Danmark, ha levrioù e-leiz a vez lennet. Ne c'heller ket lavaret memes tra diwar benn Bro-C'hall, e vefe al labourerien-douar enni pinvidik-bras ha desket-kaer.

Gwir eo, e-pad ma oa e Paris ar Roue Frederik oc'h ober e dro, e tremene an Deputeed o amzer gant ar c'hoari dirak ar Gouarnamant... N'int ket aet koulskoude betek e gas d'an traoñ : hejañ eun tamm a zo bet awalc'h, kement ha rei aon dezañ.

An Etna i tisonka

E-pad keit-se en deus kroget ar menez-tan Etna (en Sisilia, Italia) da fulori-ruz, d'ober trouz ha da deurel flammou. Ouspenn-se, n'ouzon peseurt heug a zo gantañ : emañ e tisonkañ ludu, mein teuzet. 'M eus aon ez eus un dra bennak direnket e mekanik ar bed, kement hag e soñjou an dud.

Absolvenn an dud gondaonet

Soñj hoc'h eus ! Tud 'zo er prizon abaoe pemp bloaz, evit bezañ dalc'het gant o soñjou e-pad ma chenche ar re all. Evit an torfed-se, eo bet kondaonet kalz, soñj hoc'h eus. O vezañ maz eo ar bloaz santel eur bloavez a bardon, eo bet pardonet er broioù-all d'ar re o devoa graet an torfed euzus-se, hag a oa bet anvet kenlabourerien (collaborateurs) evit ezommou ar Justis. Hon Tad santel ar Pab, an Eskibien, ar Pastor bras protestant, ar Rabin bras yuzev, o devoa goulennet ma vefe pardonet a benn ar fin. Met marteze n'eo ket keit relijius-se Kambr an Deputeed amañ. Gortozet o deus betek fin ar bloaz araok ober un dra bennak. Votet o deus eun dra bennak. Met ar mont-dont a zo d'ober etre Kambr an Deputeed hag hini Kuzulierien ar Republik. Petra chomo a-benn ar fin eus lezenn an Absolvenn ? N'hellan ket toui.

An amzer a dro
An eur a sko
Ar yer a skrab ato.

Gwir istor Faneh ar Su

Gant Visant Selté

Eur bern reier, a-rez an dour, e-kreiz eur mor garo, a-wel da Veg-ar-Raz, setu Enez-Sun. Ken fall eo ar mor tro-dro, ma lavare ar re goz :

« Ne dremenas den ar Raz
» N'en divije aon pe c'hloaz. »

Ha war ar Roc'hell baour-se, skubet gant an holl aveliou, tud a zo o chom, pesketaerien galonek, a ziframm digant ar mor o bevañs pemdeziek, e-keit ha ma labour ar merc'hed an nebeudig douar a gaver en enezenn.

**

Ouspenn tri c'hant vloaz 'zo, e veve eno Fañch Gilcher, lesanvet ar Su, eur pesketaer a deuas da veza beleg d'e 60 vloaz ha person an enezenn : eun dra souezus ha dibaot bras, neketa ? Ken souezus ma 'z eus bet skrivet eur romant ha savet eur film diwarbennañ.

N'emañ ket atao, war ar romañt hag ar film-se, siouaz ! liou ar wirionez, Fanch ar Su, eus lein an neñv, ne die ket en em anavezout dindan Thomas Gourvennec al levr hag ar film.

Hag eneziz Sun, o-unan, en om gav gwall zisheñvel diouz an eneziz a ziskouezer d'ezo, pa sonjer dreist-holl, e laker da vev en 19 vet kantved, tud ha darvoudou eus ar 17 vet.

**

Er bloaz 1613, Mikael an Nobletz a brezegas eur mision e Sun diveleg d'ar mare-se. Digemeret e voe eno, evel eun el eus an Neñv. Labour santel a reas, ha kalet e kavas, deñt an eur d'ezañ da vont kuit, lezel an enezenn hep beleg.

Eur sonj a zeuas d'ezañ. Merzet en doa a-hed ar mision, eur pesketaer, bras e feiz, ha birvidik e zevasion. Gouenn a reas digantañ boda, bep sul, an dud en iliz, evit ober d'ezo katekiz pedl ha kana. Ar peñz a reas, reñet ha kentellet gant al liziri a skrive d'ezañ, diwar an douar bras, Mikael an Nobletz.

**

Er bloaz 1641, eur mision all a voe prezeget en enezenn gant an Tad Maner. Hemañ a voe d'ezañ eur souezenn vras kaout en enezenn, hag hi hep beleg, tud ken desket war an traou a-religion. Labour Fanch ar Su « kabiten an enezenn » eo e oa kement-se. A-dra-sur, biskoaz ne ziwanas en e spered ar sonj da lavarout an oferenn na da govez an dud. Prezeg a rae, avat, zoken en iliz.

Kemend-all a skoas an Tad Maner. Dorn Doue eo a reas ar pesketaer-se, ha burzudus e oa e labour. Perak, avat, ne zeufe ket heñ, daoust d'e oad (intañv e oa) da veza pesketaer eneo, da veza beleg, pa ne felle da veleg ebet dont da chom en enezenn.

Allet gant an tad, ez eas da Landevenneg da studia. Sant Gwenole eo paeron an enezenn. Ha war a gonter, skarzet en deus bet anezi an holl loened hag amprevaned binimus.

Eneziz a voe kement a lorc'h enno gant ar c'helou ma kinnigont paea d'ezañ e studi. Tadou Landevenneg a labouras mat ha founnus. War ali an Tad Mikael hag an Tad Maner, Fanch a ya da Gemper da c'houlenn beza beleg.

Goap a vez graet anezañ, avat, gant ar Chaloned, hag ar paourkêz Fanch, korbellet, a voe lavaret d'ezañ distrei buan da glask e vag.

A drugare Doue, e kavas war e hent, eun difennour mat, ha setu hon den kavet barrek da veza beleg, gant ar meneg-mañ : « N'eo ket holl veleien an eskopti eo a zo ken barrek hag heñ war al latin. »

Prestik goude e voe beleg e Kastell-Paol gant an Ao. du Louet, nevez anvet da eskob e Kemper.

Deut da veza person Enez-Sun, an eskob a lavaras n'en deoa morse kavet war e hent gwelloc'h na santelloc'h person eget Fanch ar Su, deñt da veza an Ao. Guilcher. Eun niz d'ezañ a gemeras e lec'h, seiz vloaz goude, pa varvas.

Ha setu, hervez an Tad Maner, gwir istor Fanch ar Su, Person Enez-Sun.

**

Mat e vo d'hon lennerien gouzout kement-mañ evit barn ervat « Dieu a besoin des hommes », ar film en devo graet ar muia trouz er bloavezioù diweza-mañ. Eur film eo hag a vez klevet ennañ kana e brezoneg gant Kelc'h keltiek Lokorn. Daoust ma'z eus rebechoù d'ober d'ezañ kaer eo ha falvezout a ra beza gwelet.

Radio - Kimerc'h

Didrugar a-walc'h eo ar peñz emañ o vont da skriva aman diwarbenn tud a gav dija, kasi-sur, skoilhioù a bep seurt a-dreuz o hent hag o defe kentoc'h ezomm da veza sikouret eget da veza tamallet gant ar re na reont netra... Met n'oun ket evit mirout da lavarout oun aet skuiz gant Gwilhou Vihan ha Tonton Loullig. Ha n'emañ ket va unan.

Diñs meurbet eo plijout d'an holl, hag ar Vreiziz a zo bet a-viskoaz, kizidik e-kenver o brud.

Evelse em eus klevet, a gleiz hag a zehon, klemmou : Tud desket o lavarout : « Vulgaire, vulgaire, c'est bécassine à la Radio » !... Tud diwar ar miz : « Eman ar re-se adarre oc'h ober goap ouz ar heizanted »...

Aes eo kaout abeg met ne dleer ket barn labour an Aotrounez Helias ha Trepos war zigarez eur farsadenn dispiljus ha n'eman ket ganti holl spered ar vro.

Anzañ 'ranker e teu ganto brezoneg ar gêr, eur parlant frêz ha doareoù divorfilet ; buhez a zo ivez en abadennoù...

Hep mar ebet, ar peñz a rafe plijardur, eo klevout aliesoc'h mouezioù merched o komz eur brezoneg flouroc'h ; klevout kanaouennoù gant strolladoù kanerien, farsadennoù gant rum-madoù c'hoarierien.

N'eo ket danvez a vank, met tud kentoc'h. Daoust ha rebech a c'hellfemp da Ber Helias ha da Ber Trepos beza nemet daou ?

Ouspenn an danvez, ar vicher a vije ivez da wellaat : War ar poent-se eman an abadennoù brezonek war lerc'h an abadennoù gallek. Da skouer, an trouzioù da eila ar mouezion (« le brui-tage »), al liamm etre ar pennadoù (« le découpage ») ha kalz traou all a zo netraigou met netraigou mat da gaout...

Siouaz !, radio Kimerc'h ne ruilh ket war an aour, sur a-walc'h, ha kaer a vo lavarout, ganti eman c'hoaz ar penn araok evit al labour brezonek a drugarez d'an Ao. Ao. Helias ha Trepos.

Y. M.

Abadenn-Studi Kemper

Petra eo ar Bleun-Brug ? a c'houlenner diganeomp alies.

Respont a c'hellomp : Ar Bleun-Brug a zo eur gevredigez, eur gelaouenn, eur gouel.

Eur gevredigez eo da genta, hag evel pep kevredigez en deus eur greizenn labour hag izili da astenn labour ar penn.

Ar Bleun-Brug kevredigez a zo eun ene, eur spered, eur skol : Retrejou a sav evel hini Kerveneat e miz Du diweza, abadennou-studi, evel hini Kemper, d'an 28, 29, ha 30 a viz Kerzu.

Ar skoliou, e Breiz, ne roont ket d'ar Breizad ar gwir gelennadurez a zere ouz e natur a Vreizad. Chom a ra hemañ dizek krenn war gement tra a sell ouz herez sakr hon Tadou : Yez, Istor, Sonêrêz, arz...

Eur pec'hed eo, eun displegald eo nac'h ouz hor yaouankizou an teñzor-se hag a zo o feadra d'ezo, evel ma 'z eo d'ar vugale peadra o zad.

Ar Bleun-Brug a gav eo eun dever evitañ ober ar pezh ne ra ket ar skol e Breiz. Dija eo krog gant al labour. Se a zo eur respont kaer d'ar pismigerien ne fell d'ezo gwelout er Bleun-Brug nemet eur gouel « folklorek » evel ma lavaront.

Eur skol dre lizer hon eus dija, digor d'an holl.

Eun abadenn-studi hon eus bet ivez, digor d'an holl yaouankizou, e-doug daou zevrez leun, bef heuliet ingal gant tri-ugent plac'h ha paotr yaouank. Hanter-kant all, ousspenn, a zo bet deuet d'eul lodenn pe lodenn eus ar prezegennoù.

Eun taol esa eo bet an abadenn-studi-se, met eun taol esa ha n'en devo den keuz d'ezañ.

**

D'ar yaou diouz an noz e tigoras an abadenn. Yaouankizou drant a oa eno, deuet eus pep korn, eun o c'halon ha digor o spered.

Al lodenn relijiel eo tachenn an Aotrou Chaloni Fave. Difontet ha labourer e vo gantañ gant nerz hag ampartiz. Breiz kristen, douar ar sent, a vev en e gomzou. Gizioù santel hor bro eo hon doare d'eomp da vev ha da ziskouez hor feiz. Dalc'homp d'ezo.

Pinvidigez dibar hor c'han hag hor sonêrêz a zo diskouezet d'eomp splann gant an abad Derian ha Polig Montjarret e teir brezegenn a blijas eston d'an holl. Kanomp kanaouennou ha kantikou brezonek. Dastumomp an tonioù diembann diwar muzelloù ar re goz.

Gant an Ao. Batany, e reomp eur bourmenadenn gaer ha kentelius a-dreuz hon lennêgêz. Oberou Luzel, Kervarker ha Kalloç'h a zo da veza studiet piz gant pep Breizad.

Dleet eo deski ar brezoneg, a lavar V. Seite. Eur binvidigez eo evit ar spered gouzout meur a yez. E pep Kelc'h-Keltiek, e pep strollad yaouankiz e tlefe beza eur skol vrezonek. Esaomp !

Bernard de Parades a zesk d'eomp petra d'ober evit displega ervat eur pezh-c'hoari pe eur rimadell. Komz a ra d'eomp ivez eus hor pardonioù, mastaret re alies. Ret eo adrei d'ezo o liou hag o spered breizek. Pep gouel breizek a dle beza savet en-dro d'eur menoz. Re a gorolloù er gouelioù, re nebout a ganaouennou.

J. M. Guilhaud, eun drugar e selaou, a ra d'eomp dizelei ene ha spered an dañs. Eun dañs gwirion a zo kaer ha yac'h. Eun dañs noazus n'eo ket eun dañs eo, met arvezioù disneuz ha diaoulek. E-doug ar wech ez eus bet korollet. Emañ, avat, an dañs poblek, an dañs gwirion war he diskar. Kefridi ar c'helc'hoù keltiek eo lakaat an dañsou kaer da zistrei e-touez ar bobl : ha dre eno ober d'ar yaouankizou kaout heug ouz an dañsou noazus.

Jos Doare en deus gouezet an tu d'ober d'eomp gwelout ha tañva kaerderioù hor bro. Diskouez a ra labourioù talvoudus bras graet gant Kelc'h-Keltiek Kastellin hag Y.K.A.M. Pleiben war istor o farrezioù. Labour kaer aze da bep Kelc'h.

Marvailhou a gaver e Breiz diouz an druilh. Kalz anezo a zo koz-noe. Kavet e vezont, dam-heñvel, e meur a vro all. Eun danvez boutin, peadra an denêlêz a-bez, eo ar marvailhou-se. Kelennus int ha plijadurus. Displeget ha renket evel ma 'z eo ar gaozeadenn-se gant an Ao. Loeiz ar Floc'h. Chom a raio garanet doun e spered pep hini.

Per Salaun a ziskouez d'eomp e oute hon Tadou kemer o filjadur gant c'hoarioù d'ezo a vefe mat kemerout en-dro. Plou her grao ?

Met ne vever ket gant komzou kaer nag aer an amzer. Ret eo ivez maga ar c'horf. Petra 'zebre hon Tadou ? An Doktor Philippe hen lavaro d'eomp : Soubenn ar pouloudig, kig-ha-faiz, krampouez ha yod-kerc'h, kouign-amann ha me 'car-me !... Ar pezh a zo gwelloc'h c'hoaz, da greisteiz, war an daol, e kavomp ar meuzioù-se, ha diwar ar c'houign amann meur a hini a lip e vourrou.

Yen eo an amzer. C'hoarioù ha korolioù, bep ar mare, a domni an treid hag azivorfil an divesker. Daou film war ar Bleun-Brug hag eun all war gouelioù Kemper, gant Le Grand ouz Kemper hag F. Bizien eus Kastell a ra ivez plijadur d'an holl.

Klozet eo an abadenn, d'ar sul vintin, deiz diweza 'r bloaz, dre eun oferenn, lavaret gant an ao. Chaloni Fave, evit menozioù pep hini ac'hanomp. Bretoned yaouank kenavo ar wech a zeu. Deuit en-dro gant e-leiz a vignoned all.

V. Y. M.

An daou azen

Daou azen, a gerze gant an hent bras,
unan gwisket kaer, egile paour raz.
Lorc'h ennañ, e ziskouarn oc'h heja,
hep karantez an distera,
E c'hoapê Martin d' e vignon :
Perak 'ta n'out ket eveldon
gwisket gant aour ha gant perlez ?
N'out ken eun azen didalvez,
e-lec'h oun bet, me, dibabet
ha gant relegou sammet.
War va c'hein 'm eus eun arched aour
e skoaz te, azen e vestr paour,
ne zougez nemet loustoni,
skubajou an ti.

— « Gwir eo, n'am eus ket a binvidigez,
eun intañvez eo va mestrez »,
'respont egile, izel a galon.
« Awaic'h 'm eus kavet atao evidon
ober va labour a-zevri,
ha morse n'am eus bet mez ouz hini.
Laouen oun em stad ; n'am eus ket da glemm,
ha ganez ne glaskan ket ober kemm ».

A vec'h m'en deus echu, setu al laer...
Tapa 'ra krog e douger an traou kaer,
Freuz zo war an dachenn :
'n em zifreta ra an azen.
Plega rank buan avat,
E keit m'eman egile o pellaat.

Laouenedigez er baourentez
a zo gwell eget aour ha perlez.

Y. Tranvouez. S.M.M.

Kornig ar vugale

Ar marc'hadour - pesked hag al louarn

« Brr ! Na yén hirio », eme Ber o tont er-maez eus e di. « Hag ere'h ganti ouspenn ! Dao staga ganti koulskoude ; emañ ar gwener. Ret eo din tenna va mad eus an devez-vijil. » Marc'hadour-pesked e oa Per e Landibidi, eur vourc'hig eun tu bennak etre Gwaien ha Kemper.

Mont a reas da garri ar c'harr-dre-dan. Goloet e oa moteur hemañ gant eur pallenn, heñvel ouz ar re 'vez lakaet war gein ar c'hezeg, e toull dor an ostalirioù, pa vez o mestr o chopineta.

Nevez e oa bet ar c'harr-mañ. E oa bet, Gwechall. Bremañ, avat, daoust d'e liou gwer, ne oa mui nemet eur strakell goz. Hag a ouie « strakal ». Pa blije ganti loc'ha.

Er c'harr edo ar c'hasedou brilli, gwrac'hed, leyneged, siliou, ha pesked all.

Per a droas an dornikell. Eun dro... diou... teir dro... « Netra », emezañ. « Dour tomm d'ez ! » Hag heñ d'an ti evit kemer eur brokad dour e feunteun ar fornigell.

Lakaat a reas an dour e « kof » ar c'harr hag a ziskornas erfin. Ha tr ! tr ! tr ! Ken e horjelle en e bez. Ken e finve ar pesked en o c'hasedou. Ken e tregerne zoken toenn zing ar c'harridi.

Per a gilaz ar c'harr betek an hent. Ha kuit, eur mell magedenn war e lere'h.

* *

Eul louarn koz, eus koad ar Maner, a glevas c'houez ar pesked. Kof moan en deus, diskouarn tano. Ha spered lemm, pa'z eo hini eul louarn.

E-keit m'edo Per o werza 'n dousenn brilli da vestrez Keranna, e redas al loen e lost hir, betek hent Brankelvenn. Lamm a reas war an hent bras, eur paz bennak eus ar foz, sko ouz ar c'hoad.

En em leda 'reas a-c'houen e gein, war an ere'h, ha chom difiñv, beg e deod er-maez eus e c'henou kornzigor, e lost astennet.

Ha setu, a-barz nemeur, ar c'harr o tont, en eur gammigellat eun tammig.

« Diwall, » eme Ber etre e dog hag e benn, eun hordennad keuneud... Pe eur chi?... Nann, re vras e lost. Eul louarn maro ! Ho 'ta ! Ha sammomp anezañ ! »

Bez 'e lammas Per er-maez. « Chesus ! na brao e groc'hen ! Alo, paotr ! »

Flaf ! Taotet Alanig war leir ar c'harr. « Aïou, va c'hostou ! Aïou, va fenn ! »

Eun hej, daou hej, hag e loc'has ar strakell, flaer war he lere'h.

Buan e tizonjas Alanig poan ha flaer. Ha bec'h d'ar brilli, tiz d'ar c'hased ! Karga 'reas e gof gant ar re vrava a welas. Ne oa ket amzer da goll ; bremaik e vije erruet ar c'harr e Ti-Meur. O ! eur strobard siliou en eur c'horn ! Prim, setu-heñ e genou al louarn. Hag er-maez !

Poent oa ; edo 'r c'harr o chom a-sav ha Per o klask digor an nor, dre ma hope : « Pesked fresk ! » Pa ziskennas ar marc'hadour e welas eul louarn o treuzi 'n hent.

« Ola ! ma vije !... » Sellout a reas Per etre ar c'hasedou. Ha skraba e benn : « Ma vez klevet kement-mañ... »

« Pesked fresk ! »

K. RIOU.

Evit beilhadennou miz genver

DIVINADENNOU

1. A dreuz an dour hep beza glebiët.

Hag an drein hep beza piket

A ya war daol ar roue hep beza tapet

Petra eo ?

2. Pried en noz, intanvez en deiz

Lamperez en dour, pignerez er gwez

Petra eo ?

3. Pehini eo ar ravoderez ar gwella selaouet

en tiegez ?

Trubuilhou ar Fri Bras

Tudou,

Bezit ar vadelez, mar plij, da zelaou eur c'haez den, ha n'eus ket eun all, war an dour, ken reuzeudik hag heñ ! Heu ! Heu ! Heu ! (Ober a ra an neuz da ouela)

Ya reuzeudik, evel ar vein, pa lavaran d'eoc'h. Heu ! Heu ! Heu !

Hag abalamour da betra a gav d'eoc'h ?

Abalamour da betra ! Va lezit eur pen-nadig da ziskarga d'eoc'h va c'haon baour. An dra-se a ray mil vad d'in !

(Kreñv hag en eur boueza war ar gerioù)

O va zudou, nann, nann, kement-mañ n'eo mui eur vuhez. Gwelloc'h e ve ganen, sellit, beza maro, ya maro mik, eget beza e c'hiz-mañ.

Heu ! Heu ! Heu !

Neuze, da vihana, em bije peoc'h, pelloc'h eus ar fri-se. (Lakaat a ra e zaouarn war e fri) Ya ! Ar fri teo-se ! Ar fri milliget ! Heu ! Heu ! Heu !

Ma ouesfoc'h, va zudigou mat, ma ouesfoc'h nag a vez, nag a c'hoaperez a deu d'in bemdez abalamour d'ar fri daonet-se !

Ho n'eo ket posubl d'in padout ken... Eur rann-galon eo, eur rann galon, ya !

Evit lavaret berroc'h d'eoc'h n'oun mui goest da vont e nep lec'h, hep gwelet daou-lagad kemet Yann, ha kement Janed a zo o para warnoun, hep klevet ar gerioù flemmus, ar c'hoaradennou skiltrus, a-dreñv va c'hein, ha betek en va fas !

Sell ta, a lavar unan, sellit ta pebez fri, setu aze avat eur ribod ho, la, la, eur chiminal, eun tour Babe ! ! ! Sell ta, eme eun all, gwelit ar beg rus-se ta ! Setu aze avat hag a rafe eur zilzigenn vreo... ouspenn eun hanter lur a ve anezi !

Heu ! Heu ! Heu !

Ha c'houi gav e c'hellfec'h herzel, ma vijec'h en va flas ? Evidoun-me a zo leun va c'hof. N'hellan mui padout !

Nann, nann, p'hel lavaran d'eoc'h.

N'eo ket hep mañk, e klask ya mamm, meur a wech bemdez, frealzi ac'hanoun. Asa, lermenig, emezi, na te zo drôl, evelato, oc'h en em chala kement-se ! Gouzout a rez, va mabig, evel ma leverer, biskoaz tour bras n'en deus divalaoet parrez ; mat entent, biskoaz, fri bras kennebeut n'en deus dise-noret fas...

Fel ! Evit hemañ ar fri-man, fidandoustik, arabat lavaret e rafe enor d'e berc'hen !

Bemdez a gav d'in, e teu da veza teoc'h teoa, hiroc'h hira. Ma ne chom ket, hep dale, a-sav, n'ouzon ket betek pelec'h ec'h en em gavo.

Heu ! Heu ! Heu ! Kemerit truez ouzin, me ho ped, truez, truez ! Truez eus eur paourkaez reuzeudik ! ! !

Ma m'am befe nemet mez gant va fri. Ho ! Neuze, ne vije ket kalz a dra. Met sonjit nag a labour o skarza eur seurt kraou. N'eo ket a hiniennou, met a zousennou, a ganichou eo e rankan kaout mouchoerou godell...

Va mamm vat, sellit, a zo aet skuiz maro o vont d'ar poull, hag o walc'hi, hag o walc'hi, noz-deiz, koulz lavaret. Lazet e vezo ganen ar c'haez koz ! Ha me a vo kaoz, gant va fri, gant va fri loudour !

Heu ! Heu ! Heu !

Gwir eo, breman he deus graet d'in mouchoerou bras. Evelse, emezi, he devezo nebeutoc'hik da ober. (Dispiaka ra eun douzler)

Ya, met, e pelec'h e lakin anezi ? N'eo ket bras a-walc'h va godelloù !

Ha klouskoude, pa rankan lavaret holl d'eoc'h, n'eo ket aze c'hoaz eman va zrubuilh gwas.

Va zammig butun ivez a gavan mat ! Petra zo gwelloc'h eget ar butun fri evit distanka ar penn ha laouenaat an tal ? Ya met, gant an amzerioù e gernez-mañ, ar butun a zo deuet da veza ker.

Va mamm goz, araok mont d'ar bed all, he doa roet d'he filhór eun dabatierenn arc'hant, unan vreo avat. Ranket em eus he zeurel a-gostez. Kalz re vihan oa, ha goest e vijen bet d'he lakaat em fri, butun hag all.

Bloaz bennak 'zo em eus kavet ar c'hrouf mañ (eur voest a zo gantañ dindan e gazel). N'eo ket brao, mar kirit, met founnus eo. Ar pezh a ranker evidoun-me !

(Kemeret a ra eur brizenn hag ec'h en em laka da strechall)

Atchoum ! Atchoum ! Atchoum !

Me gred, sellit, n'eus nemet ar butunig-mat-mañ o terc'hel ac'hanoun beo !...

Edon o tont amañ brema'k, p'am eus kavet war va hent eur c'hoz tammig krak-aotrou. Kerkent m'en deus va gwelet, a lampon fall, en em lakaet d'am goapaat, da

lakaat mar plij, e vlez-yod war e fri, en eur ober a bep seurt arvezioù divalo d'in.

Klasket am eus e baka, met lijeroc'h egedoun oa, ar bourjin divalo. P'oa en em gavet pell diouzin her c'hleven o krial : « Hê vas-y donc cacher ton pifre. »

Pif ! ma vije kousez otre va meudou, m'ken tou d'eoc'h, n'eo ket pif en defe bet met paf ha paf, ken en defe goulennet dour da eva...

Hañ, ya ! M'am befe gelllet kuzat va fri, e vijen bet eurus. Neuze, em befe gelllet bale dizoursi, met siouaz ! Penaos ober ?

(Chom a ra da zotjal en eur skrabat e benn. A greiz pep kreiz e klevet eur marc'hadour o kinnig e varc'hadourez)

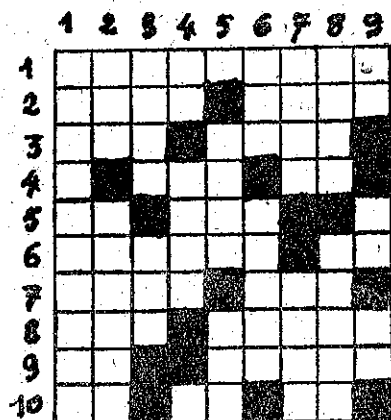
« Des cache-nez, des cache-nez garantis pure laine ! »

Selaou t-ta, va zudou, peus ket klevet petra lavar hennet. « Des cache-nez » emezañ, traou da guzat ar friou. Ho ? Doublé. Pebez taol chañs evidoun ! Kenavo d'eoc'h ! Mont a ran d'an daou lamm ruz da brena...

L. B.

C'HOARIOU

Gerioù Kroaz : N° 25

A-BLAEN. — 1. Gwelet gant ar Vajed. — 2. Frouez a vez kavet war ar c'haeou. — Trei douar. — 3. Roue eus Bro-Gembre. — Anveal. — 4. Ger poueza. — Diou gensonenn eus NANN. — 5. Gourc'hennenn evit mont. — Eus ar verb rei (imparfait). — 6. Kêr-benn Iwerzon. — Ne oa hini ebet evit digemer Jezuz da noz Nedeleg. — 7. Evel al lodenn genta eus daou. — Ar bec'herez genta. — 8. (War an tu) enep. — War an ti. — 9. Diou wech ar memes vogalenn. — Santelaet gant Jezuz e Kana. — 10. Kenso-

nennou ZIR. — Loen mignon d'an den. — Kensonennou BET.

A-SERZ. — 1. Evit hon hini eo deuet Jezuz war an douar. — 2. Niver ar Vajed. — An hini a vez o turla. — 3. Ano-stad Iwerzon. — Danvez fin evit ober rochedou. — 4. Kensonennou RIN. — Kerzout a ra war bouarn. — 5. Kavet e vez er falz evel en aotenn. — Lakaat toenn. — 6. Ret. — Ar pep gwella war an douar. — 7. Staga. — Ar ger pouezusa. — 8. Respont Lusifer da Zoue. — Deuet. — 9. Kensonennou NAET. — Perz fall. — Kensonennou DEN.

Gerioù Kroaz : N° 24

1	2	3	4	5	6	7	8
1	L	U	G	E	R	N	U
2	O	R	I	N	E	V	I
3	U	Z	E	T	O	L	
4	S	Z	O		L	E	
5	T	E		R	E	N	E
6	O	N	E	S	T	I	Z
7	N	E	V	E	Z	O	
8	I	B	I	L		L	U

RESPONT da zivinadennoù Kroaz-Breiz miz Du-Kerzu :

1. Eun tok. — 2. An tan. — 3. Eur plug war ar gwele, hag a izela pa laker er penn warnañ.

E TI

TREANTON

O KEVER PCH TIG

Honorable, Kinked, Glean
Koch "on Road"

Honour

Ho kernal ho ho paws even
on it

wepelo on it

hoo on stage

TI TREANTON

ANDIVISIAU

on stage on itz ho paws ho paws

TIKON 7/7

E KASTELL PAOL

wepelo Elean Vias

on stage